

(המשך עממוד 17)

מכן לאיים הקאריביים ולמסקיקו. השילטון נמסר למדינאי אוטונומי מותן. אבל זה היה מאוחר מדי. חומייני חזר למורתו במסעיניצחון. למן הרגע שדרר על אדמתה, הפך שליט כליכות וכדתי-מעורער במדינה בת 40 מיליון תושי שבים.

העיתונאים המערביים, שזכו לבוא לפני כן במחיצתו של האיית-אללה הגולה ליד פאריס, ראו בו קוריו מרתק, נושא מצויין לכתבות, דמות ססגונית למישר-טלוויזיה. מעטים מאד טרחו לבדוק את טיב תורתו — מה גם שדבריו לא היו מצויים בתרגום לשפה מערבית.

עיתונאי מצרי בכיר ששוחח עימו אז, ושקרא את ספרו בערבית, הזדעזע. מתוך הספר נשבה רוח של קנאות פרימיטיבית, מוחלטת וכדתי מתפשרת. האיש, שעמד לקבל לידו את השליט מן באחת המדינות החשובות בעולם, שגד מכל וכל את רעיון הדמוקרטיה המערבית, דגל בשילטון מוחלט של אנשיהדת ובהפעלתם הי טוטאלית של חוקיהאיסלאם ככל מערכותי החיים.

על היהודים דיבר בשפה אנטי-שמית מובהקת, ובי שחרור ירושלים ראה מיצווה דתית עליונה.

הוא הביע שינאה לוחטת לקומוניזם האתאיסטי, מבלי להביע אהדה רבה יותר לקפיטליזם הליברלי של המערב. זה גם זה היה, בעיניו, דרכים לגיהנום — וחומייני מאמין בכל ליבו שיש גיהנום, כשם שיש גן-עדן. הוא היה מוכן ומוזמן לפתור את כל הבעיות הסוציאליות באמצעות המירשם הבדוק של האיסלאם, והוא שיכנע את חסידיו כי שיטה סוציאלית זו היא מתקדמת, צודקת ושיוויונית יותר מאשר תורות מוסקוניה ופקין גם יחד. תורתו, "הסוציאלית-מתקדמת" כוללת מערכת-בנקאות חסי רתריבית, אירגון יסודי מחדש של הכלכלה, החינוך ו- הצבא.

יתכן שגם אותו עיתונאי לא האמין כי האיית-אללה המזוקן אכן ינסה להגשים את תורתו באיראן המודרנית. שבה הושקעו מיליארדי דולרים בתיעוש ובבניין-ערים. אם כן, הוא טעה.

חומייני חזר לאיראן. הוא גירש בכוח-ספים את הממשלה הליברלית, שנתמנתה על-ידי השאה ערב הדחתו, בהשפעת האמריקאים. הוא מינה ממשלה משלו, אך התעלם מקיומה כימעט לחלוטין. השילטון היה מרוכז בגופו.

באיראן השתלט מישטר של טרור, שא נפל באכזריותו מזה של השאה, ושדמה במי דה רבה דמישטרן של מנסימיאן דה"רובסי פיור בשיא הטרור של המהפכה הצרפתית.

אנשי המישטר הישן, ולא רק רבייהטבחים ואמני העיניים שלו, הוצאו להורג בסיטונות על-ידי בתי-דין מהפכניים, שהקדישו למישפט חצי שעה או שעה. הומרי סכסואלים הועמדו לפני כיתות-יורים. יחד עם מנהלות של בתי-כוש, נואמים הולקו בפומבי, ידיהם של גנבים נקטעו, מפקיעי-שערים הוצאו מחנויותיהם והולקו ברחוב, יחד עם שותי משקאות חריפים. הנשים הצטוו להסתיר את פניהן בפומבי מאחרי צעיפים שחורים.

על איראן ירד הלילה של הכפייה הדתית הטוטאלית. מי שלא מצא חן בעיני המייסטיקן הקנאי, שהסתגר שוב במידרשה הישנה שלו בקום, הוגדר כ"אויב אללה", ובתור שכזה היה ראוי לכיתת-יהודים, שהפכה סמל- המדינה.

אין חומייני יודע רחמים כלפי "משרתי השמן", הוא גוזר מוות, מרחוק, על "מאות ואדפים, מבלי להניד עפעף.

אף שיש הסבורים כי הוא אדם רגשני ביותר, ושאינו נעדר חוש-הומור, הוא כופה על עצמו שלוה קדושה, אינו מראה לעולם סימנים חיצוניים של זעם או התרגשות. הוא עצמו נותן דוגמה אישית. הוא התרחק מארמונות הפאר של השאה, הסתגר במישרד הישן שלו בעיר קום, אינו אוכל אלא קצת יוגורט בצהריים וכמה תפוחי-אדמה בערב.

לותר לא היה נאן

ה מאה ה-20 הכירה תנועות קנאויות רבות, שזכו בשמות שונים ומשונים. הפאשיסטים שאלו את שמם מצרוריהזרדים והגזון, שחיו סמל הסמכות הרומאית. הנאצים זכו בכינויים על פי השם הכוזב שהעניק אדולף היטלר, כימעט בעל-כורחה, לתורת תנועתו — הנאציזם-סוציאליזם. שמם של הבלושביקים בא להם מן העובדה המיקרית שבאחד הכינוסים של מיפלגת-האם שהתפלגה, הם מצאו את עצמם כרוב, אף שהיו למעשה במיעוט. לתורתו של חומייני אין דוגמה במילון הפוליטי המערבי. היו שהדביקו לה את תווית הפאשיזם.

אכן יש בה סימניהיכר מסוימים, המזכירים את הפאשיזם האירופי: הסמכות המוחלטת של המנהיג הכל-יכול, הדרשה לכניעתו הטוטאלית של הפרט, השינאה לדמוקרטיה, היומרה להיות "דרך שלישית" מול הקפיטליזם והקומוניזם, הטורד הפנימי, דיכוי כל מיעוט רעיוני ולאומי, ואף הנימה האנטי-שמית.

אך למרות שזוהי השוואה מפתה, בייחוד לאור העובדה שהדברים מותרים בארץ שממנה שאי היטלר. את שם "הגזע העליון" שלו, זוהי תווית כוזבת.

הרוגי השאה: מכנינים וסערים נושאים את גופת חברם שגורה על-ידי החיילים

הרוגי האיית-אללה: גורלים וקציני-מישטרה שגורו אחרי שנשפטו על-ידי בית-הדין

כפייה דתית קנאית בעיר פלורנץ, כימעט ולא נודעה תורה כזאת במרחבי המערב. היא נוגדת לחלוטין את התרבות המערבית המודרנית, מאז ימי מארטין לותר, המפרידה בין הדת והמדינה.

בבית ברירה, נקראה התנועה כודה כתשליט על שם מנהיגה: חומייניזם.

מוחמד מול פאוסט

מדוע הצליחה דווקא תשובה זו לאתגר שעמד לפני האומה האיראנית? מדוע התפתחו תופעות דומות, מקבילות או מועתקות, גם במדינות אחרות של העולם השלישי? מדוע נפל פחד החומייניזם על כל המישטרים הערביים?

ההסברים השיטחיים מנסים להסביר את ניצחון הי-חומייניזם בצירוף של מיקרים, או בנסיבות מקומיות. אך אין ספק כי יש לתופעה שורשים עמוקים הרבה יותר. יתכן כי החומייניזם הוא תשובת המיזרח

הפאשיזם האירופי העמיד מעל לכל את הגזע (בגרי-מניה, בדרום-אפריקה) או את הלאום (באיטליה, בספרד ובארצות רבות אחרות). לגבי האיית-אללה, אין ממשות למושגים אלה. למרות הלאומנות האיראנית המתנגנת במעשיו, ודיכוי המיעוטים הלאומיים בארצו, אין הוא מייחס ערך לגבולות, לגזע, ללאום. הממשות העליונה היא האיסלאם, במהדורת השיעה.

האיסלאם הפרסי ירש מן הממלכה הפרסית שקדמה לו את הסמכותיות ואת הערצת-המדינה. השיעה האיראנית מודה עם רעיון המדינה הכל-יכולה, הסמכותית. יש הטור ענים כי באיראן המיסגד אינו רק מקום-מיפגש דתי, אלא גם — ואולי בעיקר — מרכז-הסמכות. העם, הרגיל למיש-טר סמכותי, צמוד למיסגדים.

משום כך אין באיראן סתירה בין שילטון-הדת ושילטון-המדינה. חומייני איחד את שניהם, בהתאם למסורת הפר-סית, במיבנה תיאוקראטי אחד.

זוהי תופעה שהיא זרה לתרבות-המערב מזה מאות בשנים. מאז שנשרף על המוקד גירולאמו סאבאנארולה, הנזיר הדומיניקני הקנאי שהקים במאה ה-15 מישטר של